

การศึกษาที่มาและเนื้อหาของคำในศัพท์านุกรมภาษาจีน-ไทย
เลียนหลักว่านอี่หู่

The study of source and content on
Xianluoguan Yiyu Chinese-Thai glossary

อรกัณญา โรจนวานิชกิจ¹

Onkanya Rojanawanichkij

หลี่ หู เว่ย²

Li Wu Wei

Abstract

This paper explores the source and content of a glossary entitled “Xianluoguan Yiyu” (暹罗馆译语). Historical evidence indicates that in the Ayutthaya period, Siam sent a diplomatic mission with tribute and a letter of request asking China to use direct translation of the Siamese language instead of indirect translation through the Hu iHui language (Arabic) due to the fact that it could cause misinterpretation. The Ming emperor at that time had the Siamese diplomatic delegation teach the Siamese language to Chinese translation students. Later an Office of Siamese Translation and Interpretation was established, and the glossary “Xianluoguan Yiyu”, the first Chinese-Thai dictionary was then written.

¹ นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาอักษรศาสตร์ ภาควิชาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเซี่ยเหมิน มณฑลฝูเจี้ยน สาธารณรัฐประชาชนจีน

Doctoral student in Chinese language and script, Chinese language department, Humanities Faculty, Xiamen University, Fujian Province, China

² ศาสตราจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเซี่ยเหมิน มณฑลฝูเจี้ยน สาธารณรัฐประชาชนจีน Professor, Ph.D., Humanities Faculty, Xiamen University, Fujian Province, China

The content of the glossary “Xianluoguan Yiyu” is divided to 17 main groups of vocabulary. The researcher gathered 511 words and transcribed Chinese characters to Thai sounds, then compared each word to the present Thai language. It was found that 49.68 percent of the Siamese words had relatively the same pronunciations as the present Thai language while 46.6 percent were different. This could be because some pronunciations of the Siamese language used in the glossary were in Siamese dialects or because of transcribing errors. Nevertheless, the glossary “Xianluoguan Yiyu” is regarded valuable historical evidence and beneficial to in-depth research related to Chinese-Thai translation.

Keywords: Chinese-Thai glossary, “Xianluoguan Yiyu”(暹罗馆译语)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาที่มา เนื้อหาและการออกแบบเสียงคำใน ศัพท์านุกรมสำหรับการเรียนภาษาสยาม ชื่อ “เสียนหลั้วกว่านอู้หู่” (暹罗馆译语) การศึกษาที่มาพบหลักฐานทางประวัติศาสตร์ว่าในสมัยอยุธยา สยามมีการจัดส่งราชทูต พร้อมเครื่องราชบรรณาการและพระราชสาส์นไปจีน โดยมีเนื้อความในพระราชสาส์น ในเชิงร้องขอให้จีนจัดตั้งสำนักล่ามภาษาสยามโดยตรง เพราะหากใช้ภาษา Hui Hui (ภาษาอาหรับ) แปลความหมายอย่างที่เป็นมาเนื้อความจะเกิดความคลาดเคลื่อนได้ จักรพรรดิแห่งราชวงศ์หมิงจึงมีรับสั่งให้คณะราชทูตสยามสอนภาษาสยามให้กับนักเรียน ล่ามจีนจากนั้นจึงจัดตั้งสำนักล่ามภาษาสยามในเวลาต่อมา และจัดทำศัพท์านุกรม “เสียนหลั้วกว่านอู้หู่” ขึ้นนับเป็นจุดกำเนิดของศัพท์านุกรมระหว่าง จีน-ไทย เล่มแรกของประเทศจีน

ส่วนการศึกษา เนื้อหาของศัพท์านุกรม พบว่า “เสียนหลั้วกว่านอู้หู่” แบ่งเนื้อหาออกเป็น 17 หมวดคำศัพท์ ผู้เขียนรวบรวมคำศัพท์ได้ 511 คำ โดยใช้อักษรจีน แปลเสียงเป็นภาษาไทย จากนั้นนำคำศัพท์ในหนังสือเล่มนี้ เปรียบเทียบกับภาษาไทย ในปัจจุบันทีละคำ พบว่า 49.68% ของคำศัพท์ภาษาสยามออกเสียงใกล้เคียงกับ ภาษาไทยในปัจจุบัน และ 46.6% ออกเสียงแตกต่างกับภาษาไทยปัจจุบัน สาเหตุ

ของความแตกต่างของการออกเสียงคำศัพท์นั้นสันนิษฐานว่าการออกเสียงคำศัพท์ของภาษาสยามในขณะนั้นอาจจะเกิดจากการนำเสียงภาษาท้องถิ่นไทยไปแปล หรืออาจจะเกิดความผิดพลาดทางด้านการแปล อย่างไรก็ตาม ศัพท์านุกรม เขียนหลักว่าอันฮู้ ถือว่าเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อการวิจัยในเชิงลึกอย่างมาก

คำสำคัญ: ศัพท์านุกรมจีน-ไทย เขียนหลักว่าอันฮู้

บทนำ

จากบันทึกทางประวัติศาสตร์ประเทศไทยหรือที่รู้จักกันในสมัยโบราณว่าประเทศ “สยาม” กับประเทศจีนมีความสัมพันธ์ทั้งทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง มาเป็นเวลายาวนาน ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศมีลักษณะที่เอื้อประโยชน์ในด้านต่างๆ ต่อกันมาโดยตลอด ประเทศไทยและประเทศจีนมีความสัมพันธ์ทางการทูตมาตั้งแต่วราชสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชเป็นต้นมา ซึ่งเป็นสมัยเดียวกันกับราชวงศ์หยวนของเชื้อสายมองโกลในจีน จากบันทึกของราชวงศ์หมิง ได้บันทึกว่าสยามเคยจัดส่งราชทูตไปยังกรุงปักกิ่ง โดยมีพระราชสาส์นพร้อมทั้งเครื่องราชบรรณาการให้กับจีนมาโดยตลอด ในสมัยนั้นการอ่านพระราชสาส์นจะผ่านการแปลเป็นภาษาพื้นเมือง Hui Hui (ภาษาอาหรับ) ซึ่งเป็นการแปลที่ได้ใจความไม่ครบถ้วน จักรพรรดิแห่งราชวงศ์หมิงจึงมีรับสั่งให้ตัวแทนราชทูตจากสยามอยู่สอนภาษาสยามให้กับนักเรียนล่าม และต่อมาได้จัดตั้งสำนักล่ามภาษาสยามขึ้น และจัดทำศัพท์านุกรม “เขียนหลักว่าอันฮู้” เพื่อใช้เป็นคู่มือการสอนภาษาสยามสำหรับนักเรียนล่ามจีน (Zhang Wende, 2009, P. 117) ผู้เขียนเห็นว่า ศัพท์านุกรมฉบับดังกล่าว มีประโยชน์ทางด้านวิชาการของทั้งสองประเทศเป็นอย่างมาก เพราะจะสะท้อนให้เห็นถึงการออกเสียงคำศัพท์ที่ใช้กันในสมัยโบราณ มีการเทียบเสียงตัวอักษรจีนกับภาษาสยามในอดีต รวมถึงเกิดประโยชน์ในด้านของการศึกษาวัฒนธรรมของทั้งสองประเทศอีกด้วย จากหนังสือฮวาอี่ฮู้ (华夷译语) ในฉบับของ Di BoFu (第伯符) และ Huo YuanJie (火源洁) จัดพิมพ์ที่กรุงไทเป ได้เห็น ในปี พ.ศ. 2535 มีการรวบรวมศัพท์านุกรมของสำนักล่ามแห่งราชวงศ์หมิงไว้หลายภาษา โดยใช้วิธีการเขียนเสียงภาษาต่างๆ โดยใช้ตัวอักษรจีนเขียนแทนเสียงภาษานั้นๆ รวมถึงภาษาสยามก็เช่นเดียว โดยเนื้อหา นำมาจากเนื้อหาของหนังสือ “เขียนหลักว่าอันฮู้” สำหรับการศึกษาครั้งนี้ จะศึกษาเฉพาะในส่วนของหมวดภาษาสยามเท่านั้น

การศึกษาคำนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาที่มาเนื้อหาและการออกเสียงคำใน ศัพท์านุกรม เสียนหลั้วกว่านอ้ออยู่ โดยเน้นการรวบรวมเอกสารทั้งฝ่ายจีนและฝ่ายไทย มาเชื่อมโยงกัน เพื่อให้เห็นภาพการศึกษาในระดับกว้างมากขึ้น โดยใช้การวิเคราะห์ คำที่ใช้ตัวอักษรจีนแทนการออกเสียงภาษาสยามทั้ง 511 คำ โดยใช้พจนานุกรมจีน-ไทย และพจนานุกรมจีน-จีนในการตีความ ตลอดจนตรวจสอบข้อมูลย้อนกลับจนได้ข้อมูล ที่น่าเชื่อถือ โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ข้อมูล ตีความข้อมูล แล้วนำข้อมูลมาเรียบเรียง และนำเสนอผลการศึกษา

ที่มาของการเกิดแนวคิดในการจัดทำศัพท์านุกรม “เสียนหลั้วกว่านอ้ออยู่”

การเจริญสัมพันธ์ไมตรีในยุคราชวงศ์หมิงนั้น เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะ “ระบบบรรณาการ” (Tributary System) หรือจิ้มก้อง (进贡) อันเป็นประเพณี สัมพันธ์ไมตรีของจีนกับประเทศอื่นๆ เพราะจีนมีความเชื่อตามอิทธิพลทางความคิด ของลัทธิขงจื้อที่ว่า จีนเป็นอาณาจักรกลาง (Middle Kingdom หรือ 中国) เป็น ศูนย์กลางของอำนาจและอารยธรรมโลก เนื่องจากมีความเจริญมาช้านาน ซึ่งดินแดน อื่นที่อยู่โดยรอบต้องส่งเครื่องบรรณาการแก่จักรพรรดิจีนตามกำหนด ส่วนจีนซึ่งเป็น ประเทศที่ใหญ่กว่าและเจริญกว่า จะให้ความช่วยเหลือคุ้มครองประเทศเล็กๆ เหล่านั้น อีกทั้งยังให้ผลประโยชน์อื่นๆ ทั้งทางการเมืองโดยยอมรับฐานะกษัตริย์ และทาง เศรษฐกิจโดยเปิดโอกาสให้ค้าขายได้อย่างเสรี

ในบันทึกสมัยราชวงศ์หมิงของประเทศจีน Zhang Wende (2009, p. 116) กล่าวว่า ในเวลานั้น สำนักกล่ามแห่งราชวงศ์หมิงใช้ภาษา Hui Hui (ภาษาอาหารี³) เป็นผู้แปลความตามพระราชสาส์นของประเทศสยาม ซึ่งการแปลนั้นบางครั้งพบปัญหา ว่าสื่อสารได้ใจความไม่ครบถ้วนมีบางคำไม่มีผู้ใดเข้าใจความหมายที่แท้จริง เมื่อถึงปี พ.ศ. 2030 พระมหากษัตริย์ไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยา ก็ยังคงส่งราชทูตมายังปักกิ่งและ

³ ภาษาของชาวยุย ซึ่งเป็นมุสลิมกลุ่มหนึ่งในประเทศจีน ในเขตปกครองตนเองหูหนงเซียง นับถือศาสนาอิสลาม (回族)

ถวายเครื่องราชบรรณาการในพระราชสาส์นจากพระมหากษัตริย์ไทยก็ได้กล่าวถึงเรื่องของปัญหาการสื่อสารกับราชวงศ์หมิงว่าสยามเกรงว่า หากให้ภาษา Hui Hui แปลความหมายของเนื้อความในพระราชสาส์น อาจจะได้ความหมายไม่ถูกต้องตามความหมายที่แท้จริงของภาษาสยาม พระมหากษัตริย์ไทยจึงแจ้งให้สำนักกล่ามแห่งราชวงศ์หมิงตรวจสอบและหาทางคลี่คลายปัญหานี้อยู่ถึง 15 ปี จักรพรรดิแห่งราชวงศ์หมิงจึงมีรับสั่งให้คัดเลือกบุคคลจากคณะราชทูตไทยที่เดินทางไปกรุงปักกิ่งเพื่อถวายเครื่องราชบรรณาการให้แก่จีนในเวลานั้นมาเป็นครูสอนภาษาสยามให้กับนักเรียนล่ามของจีน

ในปี พ.ศ.2122 สำนักกล่ามแห่งราชวงศ์หมิง ได้จัดตั้ง สำนักกล่ามภาษาสยามขึ้นอย่างเป็นทางการ จากที่เคยมีสำนักกล่ามภาษาต่างประเทศอยู่แล้วจำนวน 8 สำนัก งานวิจัยของ Te MuQin (特木勤) จากมหาวิทยาลัยนานกิง พบว่าใน พ.ศ.1950 มีคณะทูตจากประเทศต่างๆ มาเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีกับราชวงศ์หมิงและเข้าเฝ้าเพื่อถวายเครื่องราชบรรณาการเป็นจำนวนมาก และเกิดปัญหาการสื่อสารที่ไม่ชัดเจน จึงริเริ่มจัดตั้งสำนักแปลภาษาต่างประเทศรวม 8 สำนัก โดยแบ่งออกเป็นภาษาต่างๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในสมัยนั้น ดังนี้

1. สำนักแปลภาษา Tartar (ภาษาของชนเผ่าหนึ่งในมองโกล)
2. สำนักแปลภาษา NuZhi (ภาษาของชนเผ่าโบราณ Nu Zhen แถบตะวันออกเฉียงเหนือ)

3. สำนักแปลภาษา Xi Mei (ภาษาของชนเผ่าหนึ่งในมณฑล Shanxi)
4. สำนักแปลภาษา Xi Fan (ภาษาทิเบต)
5. สำนักแปลภาษา Hui Hui (ภาษาอาหรับ)
6. สำนักแปลภาษา Bai Yi (ภาษาของชนเผ่าหนึ่งในมณฑล Yunnan)
7. สำนักแปลภาษา Xi Tian (ภาษาบาลี สันสกฤต)
8. สำนักแปลภาษา Mian Dian (ภาษาพม่า)

ในปี พ.ศ. 2054 ได้เพิ่มสำนักแปลภาษา Ba Bai ขึ้นอีกหนึ่งสำนัก และในปี พ.ศ. 2122 ได้เพิ่มสำนักแปลภาษาสยามขึ้น รวมทั้งสิ้น 10 สำนัก โดยตัวแทนคณะทูตที่ถูกเลือกไว้เพื่อสอนภาษาสยามนั้น มีอยู่ด้วยกัน 5 คน และได้ดำเนินการสอนพร้อมกับจัดทำคำพจนานุกรมภาษาจีน-ไทย เชื่อว่า เสียหนลั้วกว่าน้อี้หู่ซึ้น

เขียนหลักว่านอี่หู่ เขียนขึ้นโดยครูผู้สอนชาวไทย ซึ่งเป็นตัวแทนคณะทูตไทยที่ได้รับมอบหมายให้พำนักที่สำนักภาษาสยามในกรุงปักกิ่ง ผู้เขียนสันนิษฐานว่าน่าจะเขียนสำหรับไว้ใช้ในการเรียนการสอนและได้มีการคัดสำเนาขึ้นอีกครั้งในสมัยราชวงศ์ชิง ปัจจุบันมีอายุราว 433 ปี ขณะนี้ยังคงเก็บไว้ที่ห้องสมุดกรุงปักกิ่ง (Beijing Library) สาธารณรัฐประชาชนจีน หนังสือเล่มนี้เป็นต้นฉบับหนังสือรวมคำศัพท์ภาษาไทยและภาษาจีนเล่มแรกในประวัติศาสตร์ จัดทำขึ้นในสมัยราชวงศ์หมิง ถึงแม้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและประเทศจีนจะมีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย แต่ในอดีตก็ไม่เคยมีการเขียนศัพท์านุกรมจีน-ไทย เช่นนี้มาก่อน ถือได้ว่าเป็นจุดกำเนิดของพจนานุกรมของภาษาไทยกับภาษาจีน

ลักษณะของศัพท์านุกรม “เขียนหลักว่านอี่หู่”

เขียนหลักว่านอี่หู่ได้รับการบันทึกและรวบรวมไว้ในหนังสือ ฮวาอี่อี่หู่

ภาพที่ 1 ชุดคู่มือการเรียนภาษาต่างประเทศ ชื่อ ฮวาอี่อี่หู่ (华夷译语)

ที่มา: ชื่อเรื่อง 华夷译语, ปี พ.ศ.2557

ในหนังสือชุดนี้ จัดแบ่งหมวดหมู่คำศัพท์เป็นตอนๆ โดยแต่ละตอนจะเป็นหนึ่งภาษา ในแต่ละภาษาจะแบ่งย่อยออกเป็นหมวดคำศัพท์ต่างๆ ในที่นี้ผู้เขียนจะขอกล่าวถึงเฉพาะในส่วนหมวดภาษาสยาม คือ เขียนหลักว่านอี่หู่เท่านั้น โดยอ้างอิงจากหนังสือ ฮวาอี่อี่หู่ ฉบับของ Di BoFu (第伯符) ปี พ.ศ.2535 จัดพิมพ์ที่ไทเป ไต้หวัน โดยเนื้อหาหมวดคำศัพท์แบ่งออกเป็น 17 หมวดคำศัพท์ดังนี้

1. หมวดคำศัพท์เกี่ยวกับสิ่งที่อยู่บนท้องฟ้า เช่น

คำศัพท์ภาษาจีน	ตัวอักษรจีนแทนเสียงภาษาสยาม	ภาษาไทยปัจจุบัน ⁴
天	普刺 (pū l à)	ฟ้า
日	脉 (m à i)	ดวงอาทิตย์
月	晚 (w ǎ n)	เดือน

2. หมวดคำศัพท์เกี่ยวกับสภาพภูมิศาสตร์ เช่น

คำศัพท์ภาษาจีน	ตัวอักษรจีนแทนเสียงภาษาสยาม	ภาษาไทยปัจจุบัน
山	靠 (k à o)	เขา
地	佃因 (d ī y ī n)	ดิน
石	壘 (l ǐ i)	หิน

3. หมวดคำศัพท์ที่เกี่ยวกับเวลา เช่น

คำศัพท์ภาษาจีน	ตัวอักษรจีนแทนเสียงภาษาสยาม	ภาษาไทยปัจจุบัน
春	們冬 (m é n d ō n g)	ฤดูใบไม้ผลิ
夏	扒刺四 (p ā l ā s ì)	ฤดูร้อน
秋	溫扒 (w ē n p ā)	ฤดูใบไม้ร่วง

4. หมวดคำศัพท์เกี่ยวกับดอกไม้และพันธุ์พืช เช่น

คำศัพท์ภาษาจีน	ตัวอักษรจีนแทนเสียงภาษาสยาม	ภาษาไทยปัจจุบัน
花	不户 (b ù hu)	บุหงา
松	直麻刺 (zh í m á l à)	สน
梨	尾達利 (w é i d á l ì)	สาลี

⁴ ในส่วนของภาษาไทยปัจจุบันผู้เขียนเป็นผู้เขียนเป็นผู้เขียนใช้วิธีอนุมานความหมายก่อน แล้วเชื่อมโยงความหมายจากชื่อหมวดคำศัพท์ เสียงพยัญชนะ สระ และพยางค์ ของเสียง หลังจากนั้นตรวจสอบความหมายย้อนกลับ จากพจนานุกรม จีน-ไทย ของเอ็ยรชัช เอ็ยมวระเมธ ฉบับพิมพ์ ปี พ.ศ. 2546 และบางส่วนที่ไม่มีในพจนานุกรม ใช้วิธีอนุมานความหมายโดยใช้หลักการเดียวกัน และแปลด้วยตัวผู้เขียนเอง

5. หมวดคำศัพท์เกี่ยวกับสัตว์ เช่น

คำศัพท์ภาษาจีน	ตัวอักษรจีนแทนเสียงภาษาสยาม	ภาษาไทยปัจจุบัน
龍	納 (nà)	นาค
虎	似 (sì)	เสือ
象	辰 (chén)	ช้าง

6. หมวดคำศัพท์เกี่ยวกับสิ่งก่อสร้าง เช่น

คำศัพท์ภาษาจีน	ตัวอักษรจีนแทนเสียงภาษาสยาม	ภาษาไทยปัจจุบัน
房	煉 (liàn)	ห้อง
門	刺注 (lì zhù)	ประตู
樓	木竹 (mù zhù)	อาคาร

7. หมวดคำศัพท์เกี่ยวกับวัสดุเครื่องเล่น เช่น

คำศัพท์ภาษาจีน	ตัวอักษรจีนแทนเสียงภาษาสยาม	ภาษาไทยปัจจุบัน
琴	哇撒 (wā sā)	ขิม
棋	竹希阿 (zhú xī ā)	หมากรุก
紙	格達司 (gé dá sī)	กระดาษ

8. หมวดคำศัพท์เกี่ยวกับคำเรียกขาน เช่น

คำศัพท์ภาษาจีน	ตัวอักษรจีนแทนเสียงภาษาสยาม	ภาษาไทยปัจจุบัน
皇帝	皮亞 (pí yǎ)	พระยา
父	巴巴 (bā bā)	พ่อ
母	巴不 (bā bù)	แม่

9. หมวดคำศัพท์เกี่ยวกับการสัญจรและการพบปะ เช่น

คำศัพท์ภาษาจีน	ตัวอักษรจีนแทนเสียงภาษาสยาม	ภาษาไทยปัจจุบัน
来	麻 (m ā)	มา
去	拜 (b à i)	ไป
见	吉幸 (j í x ì ng)	เจอ

10. หมวดคำศัพท์เกี่ยวกับอวัยวะมนุษย์ เช่น

คำศัพท์ภาษาจีน	ตัวอักษรจีนแทนเสียงภาษาสยาม	ภาษาไทยปัจจุบัน
頭	窩 (w ǒ)	หัว
面	木加 (m ù j i ā)	หน้า
眼	打 (d ǎ)	ตา

11. หมวดคำศัพท์เกี่ยวกับสี เช่น

คำศัพท์ภาษาจีน	ตัวอักษรจีนแทนเสียงภาษาสยาม	ภาษาไทยปัจจุบัน
青	希旦 (x ī d à n)	สีเขียว
白	不的 (b ù de)	สีขาว
黑	希招 (x ī zh ā o)	สีดำ

12. หมวดคำศัพท์เกี่ยวกับเสื้อผ้าอาภรณ์ เช่น

คำศัพท์ภาษาจีน	ตัวอักษรจีนแทนเสียงภาษาสยาม	ภาษาไทยปัจจุบัน
衣	斜 (x i é)	เสื้อผ้า
段	撒哩 (s ǎ l i)	สำหรับ
布	帕 (p à)	ผ้า

13. หมวดคำศัพท์เกี่ยวกับโลหะของมีค่า เช่น

คำศัพท์ภาษาจีน	ตัวอักษรจีนแทนเสียงภาษาสยาม	ภาษาไทยปัจจุบัน
金	洞 (dòng)	ทอง
銀	思 (sī)	เงิน
銅	亮 (liàng)	ทองแดง

14. หมวดคำศัพท์เกี่ยวกับอาหารและเครื่องดื่ม เช่น

คำศัพท์ภาษาจีน	ตัวอักษรจีนแทนเสียงภาษาสยาม	ภาษาไทยปัจจุบัน
茶	南茶 (nán chá)	น้ำชา
飯	靠 (kào)	ข้าว
酒	勞 (láo)	เหล้า

15. หมวดคำศัพท์เกี่ยวกับหนังสือและการเขียน เช่น

คำศัพท์ภาษาจีน	ตัวอักษรจีนแทนเสียงภาษาสยาม	ภาษาไทยปัจจุบัน
文書	囊細 (náng xì)	หนังสือ
表文	囊細 (náng xì)	หนังสือ
印信	直刺格 (zhí là gé)	ตราประทับ

16. หมวดคำศัพท์เกี่ยวกับตัวเลข เช่น

คำศัพท์ภาษาจีน	ตัวอักษรจีนแทนเสียงภาษาสยาม	ภาษาไทยปัจจุบัน
一	能 (néng)	หนึ่ง
二	宋 (sòng)	สอง
三	桑 (sāng)	สาม

17. หมวดคำศัพท์เกี่ยวกับคำบอกขนาด เช่น

คำศัพท์ภาษาจีน	ตัวอักษรจีนแทนเสียงภาษาสยาม	ภาษาไทยปัจจุบัน
大	吉爹 (j í du ō)	ใหญ่
小	支哩 (zh ī l ĭ)	จิ๊ดริ๊ด

จากตัวอย่างคำในหมวดคำศัพท์ภาษาสยามทั้ง 17 หมวด ผู้เขียนเป็นผู้แปลส่วนของภาษาไทยปัจจุบัน โดยอ้างอิงจากพจนานุกรมจีน-ไทยของเรียรชย เอี่ยมวรเมธ ฉบับพิมพ์ปี พ.ศ.2546 และบางส่วนที่ไม่มีในพจนานุกรม จีน-ไทย ผู้เขียนได้ค้นคว้าเพิ่มเติมจากพจนานุกรมจีน-จีน (现代汉语词典) ของศูนย์วิจัยภาษา กรุงปักกิ่ง ฉบับที่ 5 ฉบับพิมพ์ปี พ.ศ. 2548 โดยการหาความหมายและเปรียบเทียบความหมายที่คล้ายคลึงกับความหมายของคำภาษาไทยในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 แต่มีคำศัพท์บางคำที่ไม่สามารถสืบค้นได้ จึงอนุมานความหมายโดยพิจารณาจากหมวดคำศัพท์ เช่น หมวดที่ 4 หมวดคำศัพท์เกี่ยวกับดอกไม้และพันธุ์พืช คำที่ 1 คำศัพท์ภาษาจีนใช้ว่า 花 ตัวอักษรจีนแทนเสียงภาษาสยาม 不户 ผู้เขียนสรุปว่าเป็นคำว่า “บุหงา” หรือหมวดที่ 5 หมวดคำศัพท์เกี่ยวกับสัตว์ คำที่ 2 คำศัพท์ภาษาจีนใช้ว่า 虎 ตัวอักษรจีนแทนเสียงภาษาสยาม 似 ผู้เขียนสรุปว่าเป็นคำว่า เสือ เป็นต้น

เหตุที่แบ่งหมวดคำศัพท์ออกเป็น 17 หมวด สันนิษฐานว่าผู้จัดทำน่าจะพิจารณาและเลียนแบบจากการแบ่งหมวดหมู่ในหนังสือศัพท์พจนานุกรมฉบับภาษาอื่นๆ ที่ทำไว้ก่อนแล้วทั้ง 8 ภาษา ตามรายการสำนักแปลภาษาดังกล่าวข้างต้น เมื่อจัดตั้งสำนักแปลภาษาสยามขึ้นจึงแปลภาษาสยามตามหมวดหมู่ศัพท์พจนานุกรมฉบับภาษาอื่นๆ ที่มีมาก่อนและบรรจุรวมเล่มอยู่ในหนังสือชื่อหอวออี๋หฺยในสมัยราชวงศ์ชิง จากนั้นได้มีการทำฉบับคัดลอกขึ้น และผู้เขียนได้นำคำศัพท์ภาษาสยามในหนังสือเล่มนี้ มาเปรียบเทียบกับคำศัพท์ภาษาไทยในปัจจุบันทีละคำ พบว่า การออกเสียงคำศัพท์ภาษาสยามมีความใกล้เคียงกับภาษาไทยในปัจจุบัน ร้อยละ 49.68% แตกต่างกับภาษาไทยในปัจจุบัน ร้อยละ 46.6% และพบส่วนที่ไม่เข้าใจความหมายที่ชัดเจนของคำ ร้อยละ 3.72% กล่าวคือ 1) หากคนจีนอ่านออกเสียงคำศัพท์ในศัพท์พจนานุกรมนี้ จะมีคนไทยใน

ปัจจุบันประมาณ 50 คน จาก 100 คน สามารถฟังเข้าใจได้ 2) ประเด็นความแตกต่างของการออกเสียงคำศัพท์ภาษาสยามในหนังสืออหิวาธิภัยกับภาษาไทยในปัจจุบัน ผู้เขียนสันนิษฐานว่าอาจจะเกิดจากการนำภาษาท้องถิ่นของภาษาไทยไปใช้แปลเสียง เช่น การแปลจำนวนตัวเลข ยี่สิบ ซึ่งหนังสือเขียนว่า อ่านว่า สองสิบ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม หนังสือ “เสียนหลักว่านอี่หญู” ถือว่าเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่า และมีประโยชน์ต่อการวิจัยทางภาษาศาสตร์และประวัติศาสตร์ในเชิงลึกอย่างมาก

ข้อเสนอแนะในการศึกษา

การศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาการออกเสียงคำศัพท์ภาษาสยามแต่ละคำ ในหนังสือ “เสียนหลักว่านอี่หญู” กับคำศัพท์ภาษาไทยปัจจุบันว่าสะท้อนให้เห็นสิ่งใดในอดีตบ้าง เช่น ระบบการออกเสียงคำของภาษาสยามที่ใช้ในศัตวรรษที่สิบแปด เป็นต้น และควรใช้เทคนิคในการเก็บข้อมูลหลายประเภทประกอบกัน เช่น การสัมภาษณ์บุคคลที่มีความรู้ในเรื่องระบบเสียงภาษาจีนในอดีต และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ควรวิเคราะห์ถึงระบบเสียงไทยท้องถิ่น ว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการแปลคำศัพท์หรือไม่ เพราะบางคำผู้เขียนพบว่า ไม่ใช่คำภาษาไทยกลาง เช่น คำว่า ไก่เถื่อน ที่หมายถึงไก่ป่า นั้น ในหนังสือใช้คำ 野鸡 เป็นคำท้องถิ่น เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- 第伯符 (Di BoFu) 和 火源洁 (Huo YuanJie). (1992). 华夷译语. 台北: 佳庭出版社有限公司印行.
- 刘红军 (Liu HongJun) 和 孙伯君 (Sun BoJun). (2008). 存世 “华夷译语” 及其研究. 民族研究, (02期), 第47-55页.
- 张文德 (Zhang WenDe). (2009). 从暹罗馆的设立看明朝后期与暹罗的文化交流. 东南亚之窗, (01期), 第116-122页.
- 哈斯额尔敦 (Ha Xi e er dun). (1987). 《华夷译语》(汉蒙译语) 研究. 内蒙古师大学报, (01期), 第65-77页.
- 何爱国 (He AiGuo). (2002). 明代中泰外交关系研究, 云南师范大学硕士学位论文.

霍媛 (Huo Yuan). (2006). 华人与泰国现代化发展, 华东师范大学硕士学位论文.

余定邦 (Yu DingBang) 和陈树森 (Chen Shu Sen). (2009). 中泰关系史. 北京: 中华书局

耿振生 (Geng ZheSheng). (2007). 近代官话语音研究. 北京: 语文出版社.

W. G. Skinner, 许华等 (Xu HuaDeng). (2010). 泰国华人社会: 历史的分析. 厦门: 厦门大学出版社.

เจียรชัย เอี่ยมวรเมธ. (2546). *พจนานุกรมจีน-ไทย*. กรุงเทพฯ: อักษรพิทยาราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*.

กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์ พิบัติเคชั่นส์

สีบแสง พรหมบุญ. (2553). *เหตุเกิดในราชวงศ์หมิง*. กรุงเทพฯ: ชวนอ่าน